

Asia: VN/21366/2020

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Postilain muutoksien osalta syntyy korostunut tarve varmistaa markkinoiden toimivuus sekä jakeluyritysten mahdollisuudet kannattavaan toimintaan. Lisäksi on varmistettava, että yritykset saavat jakelupalveluita kohtuullisin ehdoin ja kustannuksin. On ensiarvoisen tärkeää, että toimiva jakelu turvataan myös jatkossa joka puolella alueitamme.

Samalla kun lakimuutoksilla pyritään reagoimaan volyymien vähentymisestä seuraaviin muutoksiin, on tärkeää, että markkinoille luodaan edellytykset, jotka mahdollistavat jakeluyrityksille kannattavan liiketoiminnan harjoittamisen ja jotka toisaalta eivät heikennä Postin palveluita käyttävien yritysten asemaa. Yleispalveluvelvoitteen alaista postitoimintaa ja sanomalehtien jakelun järjestämistä tulee pohtia myös pitkällä tähtäimellä.

Yleispalveluvelvoitteen keventäminen

Esityksessä ehdotetaan, että nykyisestä Postin yleispalveluun kuuluvasta viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Laskevista jakeluvolyymeista johtuvia kevennyksien johdosta vaarana on jakelupalvelun heikkeneminen ja alueiden epätasa-arvon syveneminen. Tämän vuoksi kevennyksiä on tehtävä maltillisesti ja harkitusti.

Yritysten toimintamahdollisuuksien turvaamiseen liittyy kiinteästi myös toimiva ja luotettava postin perillemeno luvatussa ajassa. Posti on monille toimijoille tällä hetkellä pakollinen kauppakumppani. Erityisesti haja-asutusalueilla Posti on pääsääntöisesti ainoa jakelua hoitava taho. Postia ei yrittäjiltä saadun palautteen mukaan kuitenkaan koeta enää luotettavana toimittajana määräajassa perille toimitettavissa lähetyksissä. Myös Postin jakelukustannuksien nousu uhkaa vaarantaa yritysten toimintaedellytykset.

Esityksessä ehdotetaan laista poistettavaksi yleispalvelun tarjoajalle säädetty hankintamenettely. Postilain mukaan yleispalvelun tarjoajan on kilpailutettava viisipäiväinen jakelu sellaisilla Liikenne- ja viestintäviraston määrittelemillä alueilla, joilla ei ole viisipäiväistä sanomalehtien varhaisjakelua. Kilpailuttamisvelvoite julkisena hankintana on koskenut siten vain harvaanasuttuja alueita, joissa varhaisjakelua ei ole. Näillä alueilla kannattavuus yleispalveluvelvoitteen alaisissa postipalveluissa on haasteellista saavuttaa. Alueelliset rajaukset ovat johtaneet siihen, että vain epähoukuttelevia alueita kilpailutetaan, eikä tarjoajia tämän vuoksi ole ilmestynyt.

Toiminnan kannattavuuden näkökannalta yleispalveluvelvoitepostien jakelu tulisi velvoittaa kilpailuttamaan hankintana ilman alueellisia rajoituksia. Jos Postille tai muulle yleispalveluvelvoitteen hoitajalle sallitaan jatkossakin yksinoikeus tähän jakeluun, ei markkinan avautumista tai jakelutoiminnan tehostumista tapahdu. On tärkeää, että jatkuvasti laskevista jakeluvolyymeista johtuviin haasteisiin pyritään löytämään pitkän aikavälin ratkaisuja.

Sanomalehtien jakelutuki

Samaan aikaan kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun siirryttäessä otettaisiin käyttöön sanomalehtien jakelutuki, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset sanomalehtien viisipäiväiselle jakelulle niillä alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakelua. Sanomalehtien jakelutuki turvaisi sanomalehtien jakelua niillä alueilla, joilla yleispalvelukirjeiden muutos kolmipäiväiseksi tarkoittaisi käytännössä myös sanomalehtien jakelun muuttumista kolmipäiväiseksi. Pidämme ehdotettua sanomalehtien jakelutukea tärkeänä elinvoimaisen lehdistön sekä tiedonvälityksen turvaamiseksi.

Asetusluonnoksen mukaan sanomalehdellä tarkoitettaisiin tilattavia, maksullisia lehtiä, jotka ilmestyvät vähintään kolme kertaa viikossa ja jotka sisältävät valtakunnallista tai kilpailutusalueeseen liittyvää paikallista uutisaineistoa. Kriteeri ilmestysmiskerroista rajaa lähes kaikki paikallis- ja kaupunkilehdet määritelmän ulkopuolelle. Rajausta on perusteltu sillä, ettei yleispalveluvelvoitteen supistumisella olisi vaikutusta harvemmin ilmestyvillä sanomalehdille, koska näiden lehtien jakelu voisi edelleen toteutua postilain mukaisen kolmipäiväisen yleispalveluvelvoitteen mukaisen jakelun yhteydessä.

Paikallislehtien rajautuessa jakelutuen määritelmän ulkopuolelle ne joutuvat jatkossakin mukautumaan Postin ehtoihin, koska kilpailua jakelussa ei käytännössä ole eikä sellaista todennäköisesti synny jatkossakaan. Jakelupäivien muutoksesta mahdollisesti seuraavat lisäkustannukset ovat aiheuttaneet huolta lehtitaloissa. Lehtitalojen palautteen mukaan suunnitelmissa olevan jakelupäivän muutos pakottaa monet lehdet maksamaan ns. Postin nopeusmaksun jakeluhinnan päälle, mikäli haluaa lehtensä taittoviikolla jaetuksi. Nopeusmaksun välttämiseksi sanomalehdet joutuvat muuten taittamaan ja painamaan jatkossa edellisviikolla. Tämä vaikuttaisi uutis- ja ilmoitussisällön ajankohtaisuuteen ja vaikeuttaisi merkittävästi myös

painotalojen aikatauluja. Postin kustannuksien nousu on jo ajaneet osan lehdistä vähentämään ilmestymiskertojaan. Uhkana on, että lisäkustannukset entisestään hankaloittavat paikallislehtien toimintaa.

Haja-asutusalueiden tiedonsaannin takaamiseksi on etsittävä pitkäkestoisia ja realistisia ratkaisuja. Muutos digiaikaan tapahtuu hitaasti ja paperimuotoiset sanomalehdille on jatkossakin kysyntää. Erityisesti monen paikallis- ja kaupunkilehden liikevaihdon vankka pohja on edelleen painetussa lehdessä, sen tilauksissa ja ilmoitusmyynnissä. Monilla paikkakunnilla paikallislehti on ainoa foorumi, jossa yritykset, kunnat ja yhteisöt aidosti tavoittavat kansalaiset, asiakkaansa ja yleisönsä. Edellä mainituista syistä on varmistettava, että tukea on saatavilla niin kauan, kuin sanomalehdille on kysyntää. Suhtaudumme kyseenalaistaen siihen, että julkaisijat käytännössä pakotettaisiin vähentämään ilmestymiskertojaan.

Sanomalehtien jakelutuen toteuttamisen tavoitteena tulisi olla jakelumarkkinoiden tehostaminen ja kilpailtavuus. On varmistuttava, ettei tuen käyttöönotolla ole kilpailua vääristäviä vaikutuksia. On tärkeää, että jakelutuki kohdistuu vain sanomalehtien jakeluun eikä tuensaajien mahdollisiin muihin toimintoihin. Tuenalaisen toiminnan tulee olla läpinäkyvää, jotta voidaan varmistua, ettei tukea suunnata muihin toimintoihin, joissa on kilpaillut markkinat.

On tärkeää, että tukialueiden kartoittamista koskeva markkina-analyysi toteutetaan tarkasti, jotta tuki ei luo häiriötä olemassa oleville varhaisjakelua harjoittaville toimijoille. Sanomalehtien jakelutuki tulee olla kaikille jakelutoimintaa harjoittaville tasapuolinen. Kilpailutuksen aluekoot eivät saisi muodostua liian suuriksi, jotta myös pienemmillä jakeluyrityksillä on aitoja mahdollisuuksia osallistua kilpailutukseen.

Katila Karoliina
Suomen Yrittäjät